

Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn (loại đường chuỗi-cho 2 tuổi trở lên)

Các loại thuốc chích ngừa hay các mũi chích ngừa là cách tốt nhất để bảo-vệ chống lại sự nhiễm-trùng rất nghiêm-trọng. Ủy-ban Cố-vấn Quốc-gia về Chích ngừa khuyến-khích mạnh-mẽ việc chích ngừa đều- đặn.

Thuốc chích ngừa này bảo-vệ người lớn và trẻ em từ hai tuổi trở lên chống lại những sự nhiễm-trùng bởi phế-cầu-khuẩn chẳng hạn như bệnh viêm phổi. Loại thuốc chích ngừa này (loại đường chuỗi polysaccharide) chỉ-có hiệu-lực đối với người từ hai tuổi trở lên, và không nên dùng cho các trẻ-em dưới hai tuổi. Một loại thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn khác là loại vô-đạm-tổ (conjugate) rất có hiệu-quả đối với các trẻ em dưới hai tuổi. Tài-liệu này chỉ nói về thuốc chích ngừa loại đường chuỗi ' polysaccharide ' mà thôi.

Điều gì gây ra bệnh viêm phổi ?

Có hai loại bệnh viêm phổi chính, một do siêu-vi-khuẩn gây ra, và một do vi-khuẩn gây ra. Một loại vi-khuẩn gọi là phế-cầu-khuẩn gây viêm phổi (*Streptococcus pneumoniae* hay pneumococcus). Khi những vi-khuẩn này xâm-nhập vào buồng phổi, chúng gây ra viêm phổi bởi khuẩn-nhiễm (bacterial pneumonia). Phần lớn các trường-hợp viêm phổi bởi khuẩn-nhiễm là do phế-cầu-khuẩn gây ra. Những vi-khuẩn này cũng tấn-công các phần khác của cơ-thể. Chúng có thể tấn-công các tế-bào máu và gây ra sự nhiễm-trùng nghiêm-trọng gọi là nhiễm-trùng huyết (bacteraemia). Chúng cũng có thể gây ra bệnh viêm màng não. Bệnh viêm màng não là sự nhiễm-trùng nghiêm-trọng của chất dịch và của màng bọc hệ-thống thần-kinh trung-ương. Bệnh viêm phổi, nhiễm-trùng huyết, và viêm màng não có thể làm chết, nhất là trong giới người có tình-trạng rủi-ro sức khỏe cao và trong giới người cao tuổi. Người khỏe-mạnh thường có phế-cầu-khuẩn ở trong miệng và trong phần trên của bộ máy hô-hấp. Đối với đa-số người, vi-khuẩn không gây ra bệnh-tật nặng. Nhưng trong một số người có tình-trạng rủi-ro sức khỏe cao, vi-khuẩn có thể gây bệnh khi chúng đi vào phổi hay vào máu.

Bệnh viêm phổi do phế-cầu-khuẩn, nhiễm-trùng huyết và bệnh viêm màng não rất nguy-hiểm. Thêm vào đó, phế-cầu-khuẩn đang càng trở nên có sức kháng-cự nhiều hơn đối với các thuốc trụ-sinh chẳng hạn như penicillin và những loại thuốc khác.

Tại sao chích ngừa phế-cầu-khuẩn là quan-trọng ?

Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn có thể ngăn-ngừa bệnh viêm phổi và các bệnh nhiễm-trùng khác do 23 loại phế-cầu-khuẩn viêm phổi gây ra. 23 loại vi-khuẩn này được xem như có trách-nhiệm cho khoảng chín trong 10 trường-hợp bệnh-tật do phế-cầu-khuẩn. Thuốc chích ngừa được khuyến-khích dùng cho những người có tình-trạng sức khỏe như liệt-kê dưới đây, và cho những người từ 65 tuổi trở lên. Có khoảng tám trong 10 trường-hợp bệnh xảy ra trong những nhóm người có tình-trạng rủi-ro cao về sức khỏe này. Thuốc chích ngừa bảo-vệ được khoảng từ 50 đến 80 phần trăm số người chống lại sự nhiễm-trùng bởi phế-cầu-khuẩn. Thuốc chích ngừa cũng làm cho cơn bệnh nhẹ hơn trong những người có thể bị mắc bệnh. Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn này đã được dùng ở Gia-nã-đại kể từ năm 1983 đến nay.

Những ai nên được chích ngừa ?

Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn nên được chích cho bất-kỳ ai từ 65 tuổi trở lên, cũng như cho những người lớn và các trẻ em từ hai tuổi trở lên, là những người có tình-trạng rủi-ro cao về sức-khỏe sau:

- Có chứng bệnh mãn-tính về tim, thận và phổi (trừ bệnh suyễn)
- Có hội-chứng về thận
- Bệnh xơ gan
- Nghiện rượu
- Bệnh đái tháo đường (diabetes mellitus)
- Bệnh thoát dịch não-tủy mãn-tính
- Nhiễm nhân-siêu-vi suy-giảm miễn-dịch HIV và hội-chứng suy-giảm miễn-dịch mắc phải AIDS
- Những bệnh khác làm suy-giảm hệ-thống miễn-nhiễm
- Không có lá lách, hay lá lách không làm việc đúng mức
- Bệnh hồng-cầu liềm (sickle cell disease).

Khi nào nên chích ngừa phế-cầu khuẩn ?

Thời-điểm tốt nhất để chích ngừa là ngay khi tình-trạng rui-ro cao về sức khỏe của quý vị phát ra, hay khi quý vị được 65 tuổi. Bởi vì nhiều người được chích ngừa phế-cầu-khuẩn cũng nhận được mũi chích ngừa bệnh cúm mỗi mùa thu, cho nên chích ngừa hai loại cùng một lúc là điều tốt. Nhưng quý vị nên nhớ rằng, thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn thường chỉ được chích một lần trong đời, còn thuốc chích ngừa bệnh cúm được chích mỗi năm. Chỉ có một số ít người cần đến liều thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn thứ hai. Bác-sĩ của quý vị sẽ biết là quý vị có cần đến liều thuốc thứ hai hay không.

Có những phản-ứng phụ hay không ?

Một vài người có bị phản-ứng phụ với thuốc chích ngừa, nhưng những phản-ứng phụ này thường nhẹ và ngắn. Bị sưng lên và bị đau tay tại chỗ chích là điều rất thường. Một đôi khi cũng có sốt nhẹ-nhẹ. Những phản-ứng phụ khác như nhức đầu, sốt cao, hay mệt-mỏi có thể xảy ra, nhưng rất hiếm khi. **Quý vị nên luôn thảo-luận với bác-sĩ của quý vị về những điều ích-lợi và rui-ro của bất-kỳ loại thuốc chích ngừa nào.**

Những ai không nên chích thuốc ngừa ?

Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn mà được dùng trong khoảng từ năm 1978 đến năm 1983 chỉ bảo-vệ chống lại được 14 loại phế-cầu-khuẩn. Những người nào đã được chích loại thuốc ngừa này thường không cần phải chích thêm mũi nào khác.

- Nếu quý-vị nghĩ rằng mình đã được chích ngừa phế-cầu-khuẩn, xin cho bác-sĩ của quý vị biết.
- Thuốc chích ngừa phế-cầu-khuẩn loại đường chuỗi không thể dùng cho trẻ em dưới hai tuổi.
- Quý vị không nên chích ngừa nếu quý vị bị dị-ứng mãnh-liệt với bất-kỳ thành-phần nào của thuốc chích ngừa.

Nếu tôi có bất-kỳ câu hỏi nào thì tôi nên nói chuyện với ai ?

Xin quý vị nói chuyện với bác-sĩ của mình, hay gọi cho phòng y-tế công-cộng địa-phương của quý-vị.

Sổ ghi-chép lần chích ngừa

Sau khi được chích ngừa bất-kỳ loại gì, quý vị phải chắc-chắn rằng bác-sĩ có cập-nhật-hóa hồ-sơ chích ngừa cá-nhân của quý vị chẳng hạn như ' thẻ vàng '. Xin quý vị cất giữ thẻ ấy ở một nơi an-toàn!